

Aleksander Ostrowski

BURZA

teatr nowy **t_n**

dyrektor i kierownik artystyczny
mariusz dmochowski

Jest dużo publiczności, świeżej, chłonnej. Mój repertuar jest dla niej zrozumiały, ciekawi ją. A ja nie mam gdzie wystawiać swoich utworów.

*

Przez 35 lat mojej pracy dla teatru zgromadziłem wiele użytecznych dla sprawy teatru przemyśleń i uwag, zgromadziłem wiele istotnych wiadomości. Na czym polega sztuka teatru i kim jest artysta — zrozumiałem do najdrobniejszych szczegółów.

*

Taką nam pisarską troskę: wiele prac rozpocząłem, mam ciekawe tematy ale... nie są wygodne, trzeba wybrać coś łatwego. Moje życie już się kończy, kiedy zdążę się wypowiedzieć? Czy mam zejść do grobu nie tworząc tego, co mógłbym stworzyć?

*

Duszę się i zginę bez dobrego teatru, jak ryba bez wody. Moje jasne dni przeminęły, ale noc trwa już zbyt długo. Gdybym choć pod koniec życia zobaczył świt — to by była wielką radość...

*

(Aleksander Ostrowski
Z listów i notatek autobiograficznych)

Historia miano wielkich i genialnych pozostawia tylko tym pisarzom, którzy umieli pisać dla całego narodu. Przerwają zaś przez wieki tylko te dzieła, które w swoim kraju były rzeczywiście ludowe. Takie dzieła stoją się z upływem czasu zrozumiale i cenne dla innych narodów, a wreszcie dla całego świata.

*

A. Ostrowski

Szczególną wartość wiekich dzieł poetyckich, które geniusz ich twórców natchnął nieskończonym życiem, polega na tym, że porażają na ich temat, tak jak i na życie w ogólności, mogą być nieskończenie różnorodne, nawet sprzeczne, a jednocześnie jednakowo uzasadnione.

I. Turgeniew

*

Gonczarow do A. Ostrowskiego:
Pan sam jeden ukończył gmach, pod fundamenty którego kładli kamień węgielny Fonwizin, Gribojedow, Gogol. Ale tylko w oparciu o Pańską twórczość my, Rosjanie, możemy z dumą powiedzieć „Mamy własny, narodowy teatr”. Teatr ten sprawiedliwie możemy nazwać **Teatrem Ostrowskiego**.

*

W czterdziestu siedmiu sztukach Ostrowskiego występuje siedemset dwadzieścia osiem postaci scenicznych.

47 — to nie tylko świetne utwory do czytania i wystawiania 728 — to nie po prostu znakomite role dla aktorów i aktorek. Nie to cały świat, zaludniony przez mnóstwo osób. Są wśród nich i podobne do siebie, ale nikt nie odnajdzie jednakowych. Kiedy przeczytawszy wszystko pragniemy to przemyśleć, staje przed nami jedna, niekończąca się sztuka w 180-ciu aktach, którego miejscem akcji jest Rosja, a czas obejmuje trzy wieki rosyjskiego życia, od początku XVII wieku do prawie samego końca wieku XIX-go...

Jak często i dziś naszym teatrom i widzom z dramaturgią Ostrowskiego kojarzą się jedynie ogromne samowary, brody jak łopaty, rozorzyste kupcowe, obrabne urzędniczyny, zadziorne swatki i, także rzadko to nazwisko pobudza nas do myślenia o świecie, w którym uczucia rozżarzone są do białości, świecie poetyckich porywów, głębokiego smutku, płomiennego buntu, i bezbrzeżnej wiary w lud...

Aleksander Ostrowski

BURZA

(Groza)

przekład Jerzego Jędrzejewicza
dramat w dwóch częściach

Sawłok-Prokławicz Diko, kupiec,
ważna osobistość w mieście — MARIUSZ DMOCHOWSKI

Boris Grigoriewicz — GABRIEL NEHREBECKI
jego bratanek, młody człowiek
dość wykształcony

Maria Ignatiewna Kabanowa — ZOFIA RYSIÓWNA
wdowa po bogatym kupcu

Tichon Iwanowicz Kabanow — JERZY MOLGA
jego syn

Kalićrina, jego żona — EWA WIŚNIEWSKA

Warwara, siostra Tichona — TERESA LIPOWSKA

Kuligin, mieszczanin, samotny — JOZEF PIERACKI

Wania Kudrasz, młody subiek,
pracownik Diko — JERZY DUKAY

Fickłusa, pajączka — ANNA CIEPIELEWSKA

Głaska, dziewczyna do posług
w domu Kabanowej — LUDMIŁA ŁACZYŃSKA

Pani, staruszka na pół obłąkana — BARBARA ZGORZALEWICZ

Mieszkańcy miasta — BARBARA WYSZKOWSKA
LEONARD ANDRZEJEWSKI
CZESŁAW MROCEK
PIOTR KRASICKI

Reżyseria — STANISŁAW BREJDYGANI

Scenografia — MARCIN STAJEWSKI

Opracowanie muzyczne — HALINA PREJZNER-KARŁOCHA

Piosenki — AUGUSTYN BLOCH

Premiera w listopadzie 1977 r.

„Początki miał niezwykle” — pisze o Ostrowskim Turgieniew. Rzeczywiście. Jeszcze w 1848 roku redaktor pisma „Moskwitianin” M. Pogodin wspomina w liście, że „jakiś Ostrowski dobrze pisze w lżejszym gatunku”. A już 3 grudnia 1849 roku „jakiś Ostrowski” czyta w obecności Gogola swoją pierwszą dużą sztukę.

✱

Ostrowski miał 23 lata, kiedy w jednej z gazet moskiewskich ukazała się scena z komedii „Niewypłacalny dłużnik”. Niekaj-sow i Dostojewski mieli wtedy po 25 lat, Grigorowicz — 24. Najmłodszy był Sałatkow-Szczedrin, miał wtedy 20, najstarszy — Turgieniew ukończył już 28... Krótko mówiąc, literaturę robili w owych czasach bezbrodzi młodzieńcy, prawie chłopcy, a nie szacowni brodaci klasycy, jakimi stali się później i jakimi ich sobie wyobrażamy. Wszyscy oni „mieli niezwykle początki”.

✱

Fel, niechże się pan zmituje! Gdzież Pańskie wyczucie, pańska wrażliwość poetycka? Jak mógł Pan nie uznać, że Burza (Ostrowski wczoraj czytał ją u mnie) to zadziwiające, wspaniałe dzieło stworzone przez talent pełny, rosyjski, w pełni świadomy swej siły? Gdzie znalazł pan tu melodramat, francuskie chwytły, sztuczność? Nic już zupełnie nie rozumiem i po raz pierwszy patrzę na pana (w tej dziedzinie) ze zdumieniem. Na Allacha, cóż to za zaćmienie naszło na pana?

Z listu I. Turgieniewa do Fela

Nie było takiego utworu w naszej literaturze dramatycznej.

I. Gonczarow o Burzę

✱

Burzy nie napisał Ostrowski, Burzę napisała Wołga.

✱

J. Juriew

W tym dramacie autor przeniknął do najtajniejszych głębin nie-
tkniętego przez europeizację rosyjskiego życia i rzucił nagle
promień światła na nieznaną dotąd duszę kobiety rosyjskiej, któ-
ra milcząco dusi się w uchwycie bezwzględnej i półdzikiej ro-
dziny patriarchalnej.

A. Hercen

✱

W Burzy jest coś co odświeża i daje nadzieję ...Z charakteru
Katarzyny wionie na nas nowe życie i jawi się nam poprzez
jej śmiech.

✱

W Katarzynie odczuwamy protest przeciw pojęciom moralnym
kapitałowych, protest doprowadzony do końca, wytyczony przez
podane torturom domowym kobietę, wykrzyczany nad prze-
pascią, w którą się rzuciła.

M. Dobrołubow

✱

To przedstawienie powinno być proste jak pieśń. Pieśń rosyjska
nie jest zawsze głębokie i proste uczucia. Można w niej usłyszeć
i o niewoli i cierpieniu, utracie miłości ukochanego. Pieśń mi-
łości, pieśń o niedoli.

W. Niemirowicz-Danczenko

✱

Dramaturgia Ostrowskiego to poezja naszego teatru a życie
pana tego dramaturgią oznacza, że odrzucamy z naszego teatru
element poetycki.

Aleksy Arbusow

✱

Fragmenty listów i wypowiedzi Aleksandra Ostrowskiego i jego
współczesnych oraz książki J. Cholodowa — „Dramaturg na
wsze времена” przełożyła z rosyjskiego Lucyna Tychowa

Z Pism Antoniego Kępińskiego:

Koloryt smutku jest szary. Wszystko wokół staje się szare, puste, niepociągające. Szarość i pustka życia są wynikiem obniżenia nastroju, ale może być też odwrotnie, gdy pustka życia prowadzi do depresji. Koloryt świata otaczającego zależy od stosunku uczuciowego do niego. Dla zakochanego świat staje się piękny, kolorowy, radosny. Dla człowieka, żyjącego w lęku czy nienawiści jest on ciemny, ponury, groźny, lub szary i bezbarwny, zależnie od sily uczucia. W myśl prawa iradiacji uczucia żywione do jednej osoby promieniają na całe otoczenie. Kochając jedną osobę kocha się cały świat, a nienawidząc jej, nienawidzi się też wszystko, wokół, a także samego siebie.

*

Z czasem kłamstwo, zmuszające do noszenia maski w stosunku do otoczenia, przestaje być kłamstwem, człowiek akceptuje to, przeciw czemu dawniej się buntował.

W wypadku postawy konformistycznej decyzje... są wymuszane, dokonują się pod presją otoczenia. Lęk społeczny jest głównym czynnikiem, który determinuje przebieg procesu decyzji i konformista nie ma odwagi przeciwstawić się otwarcie swemu otoczeniu społecznemu.

Gdy człowiek zdobędzie się na odwagę i nie akceptuje ani wewnętrznie ani zewnętrznie systemu wartości narzuconego mu przez jego środowisko społeczne, wówczas mówimy o postawie butowniczej.

*

...Człowiek, który stracił przedmiot miłości, lub nigdy osiągnąć go nie zdołał, jest człowiekiem smutnym... Nierzadko ze stratą przedmiotu miłości życie traci też swój sens, staje się szare i puste. Takie przerwanie wiąże się z tym, co nadaje koloryt życia, może być przyczyną samobójstwa.

*

Lęk powoduje zaostrenie egocentrycznej struktury świata. Pod wpływem lęku człowiek czuje się samotny wobec otaczającego świata, wszystko wokół zmierza do jego zniszczenia i unicestwienia. Świat nie jest mu przychylny, ale wrogi. A on czuje się jak ścigane zwierzę, na które zewsząd czyha zasadzka. Do nikogo nie można się zbliżyć, gdyż nie wiadomo, czy właśnie ten człowiek nie okaże się wrogiem.

*

Jak człowiek dotrze do tego, że otaczający świat staje się dla niego wrogi? Bezsprzecznie wpływ na to mogą niekorzystne warunki środowiskowe. Zdarza się taki układ stosunków społecznych, że ze strony otoczenia społecznego stale czyha niebezpieczeństwo, że jeden drugiemu jest wilkiem.

*

Czasem znów ludzie nie mogą przyzwyczoić się do maski, bez której niestety nie można poruszać się wśród ludzi. W stosunku do ludzi zachowują zbyt wiele dziecięcej naiwności; ufności, co oczywiście naraża ich na częste rozczarowania, tak że w końcu ich ufność zmienia się w uogólnioną nieufność.

*

zastępca dyrektora
BOLESŁAW SZLOSEK

kierownik techniczny
inż. ZBIGNIEW MALITA

kierownik muzyczny
HALINA PREJZNER-KARKOCHA

kierownicy pracowni:

malarska
EUGENIUSZ PALARCZYK

perukarska
LEOPOLD MICHALSKI

krawiecka damska
ZOFIA SOBIERAJ

krawiecka męska
TADEUSZ BOLCZAK

stolarska
CZESŁAW SLEPOWRONSKI

modelarska
CZESŁAW ZAGAJEWSKI

tapicerska
KAZIMIERZ DZWONKOWSKI

kierownik oświetlenia
ROMUALD KAMOCKI

operator dźwięku
BARBARA KAMOCKA

brygadier sceny
JAN WIECZOREK

rekwizytor
GENOWEFA STĘPIEN

przedstawienie prowadzi
WŁODZIMIERZ BRUHL

sufler
BARBARA PAKLIKOWSKA

opracowanie programu
LUCYNA TYCHOWA

projekt programu
MARCIN STAJEWSKI

EGZEMPLARZ
BEZPŁATNY

WYDAWCA
Państwowy Teatr Nowy
w Warszawie
ul. Puławska 37/39.

